
REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BANKA E SHQIPËRISË
DEPARTAMENTI I STABILITETIT FINANCIAR

Raport¹

mbi ecurinë e treguesve që monitoron Banka e Shqipërisë, në kuadër të procesit të deeuroizimit

Korrik 2020

---

¹ Ky raport del në kuadër të përcaktimeve në Memorandumin e Bashkëpunimit mes Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, Bankës së Shqipërisë dhe Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare, “Për zgjerimin e përdorimit të monedhës kombëtare në sistemin financiar dhe në ekonominë shqiptare”, nënshkruar më 18.04.2017 dhe publikuar në adresën e internetit:

https://www.bankofalbania.org/web/pub/memorandumi_gksf_9384_1.pdf

Përmbajtja

I	Hyrje.....	3
II	Përmbledhje.....	3
III	Ecuria e treguesve	4
IV	Konkluzion.....	11
	<i>Aneks I. Paketa e masave të Bankës së Shqipërisë në drejtëm të deeuroizimit (Shkurt 2018) dhe treguesit e monitorimit .....</i>	12
	<i>Aneks II. Veprime rregullative të mëparshme që ndikojnë në drejtëm të deeuroizimit .....</i>	14
	<i>Aneks III. Vrojtimi për përdorimin e euros në vendet e Evropës Qendrore, Lindore dhe Juglindore, kryer nga Banka Qendrore e Austrisë .....</i>	15

I Hyrje

Në kuadër të Memorandumit të Bashkëpunimit me Ministrinë e Financave dhe të Ekonomisë, si dhe me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare, nënshkruar në datën 18 prill 2017, Banka e Shqipërisë ndërmori një paketë masash konkrete për të stimuluar përdorimin e monedhës vendase. Paketa e masave, e cila u miratua me vendim të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë në shkurt 2018, përbëhet nga tre elemente kryesore: i) diferencimi i rezervës së detyrueshme për detyrimet në valutë; ii) kërkesa më të larta për treguesit e likuiditetit në valutë; iii) ndërgjegjësimi i huamarrësve për rrezikun që paraqet kredia në valutë. Efikasiteti i masave monitorohet përmes disa treguesve dhe vlerësohet në bazë të ndryshimit në nivelin e euroizimit të sistemit financiar, para dhe pas implementimit të tyre. Më shumë detaje lidhur me masat dhe treguesit e përcaktuar për monitorimin e efektit të tyre, jepen në Aneksin 1.

Rezultatet e këtij vlerësimi, si dhe gjykimi mbi përshtatshmërinë e masave për arritjen e objektivit (nxitja e përdorimit më të madh të monedhës kombëtare në ekonomi) komunikohen çdo gjashtëmuaj, përmes publikimit të këtij raporti.

Sikurse theksohet në Memorandum, synimi i Strategjisë nuk është arritja e nivelit zero të përdorimit të monedhave të huaja, pasi niveli i hapjes së ekonomisë sonë me vendet partnere tregtare nënkupton praninë e rëndësishme të monedhave të huaja në sistemin tonë financiar. Objektivi është pakësimi i përdorimit të monedhave të huaja deri në një nivel që konsiderohet i natyrshëm për një ekonomi të ngjashme me atë shqiptare.

II Përmbledhje²

Gjatë gjysmës së parë të vitit 2020, pjesa më e madhe e treguesve nuk kanë njohur ndryshime të dukshme. Ndër to, raporti ‘aktive likuide në valutë ndaj pasiveve afatshkurtra në valutë’ ka njohur rënie të shpejtë gjatë kësaj periudhe, duke sinjalizuar rritje të rrezikut të likuiditetit në valutë. Nga ana tjetër, vërehet një rënie e raportit ‘kredi në valutë të pambrojtura ndaj kursit të këmbimit ndaj totalit të kredive në valutë’, që sinjalizon ulje të rrezikut nga nënçmimi i kursit të këmbimit. Banka e Shqipërisë i qëndron opinionit se duhet më shumë kohë që masat të ndihen të plota dhe të arrihet në një përfundim lidhur me efektivitetin e tyre.

Krahasuar me fundin e dhjetorit 2019, në qershor 2020 janë vënë re këto ndryshime:

Depozitat – depozitat në valutë ndaj totalit të depozitave të klientëve shënuan nivelin 52%, krahasuar me 51.7% që ishin në fund të dhjetorit 2019 dhe 51.6% një vit më parë. Ndërsa, depozitat mbi një vit në monedhën vendase shënuan rënie të lehtë në nivelin 14.8%;

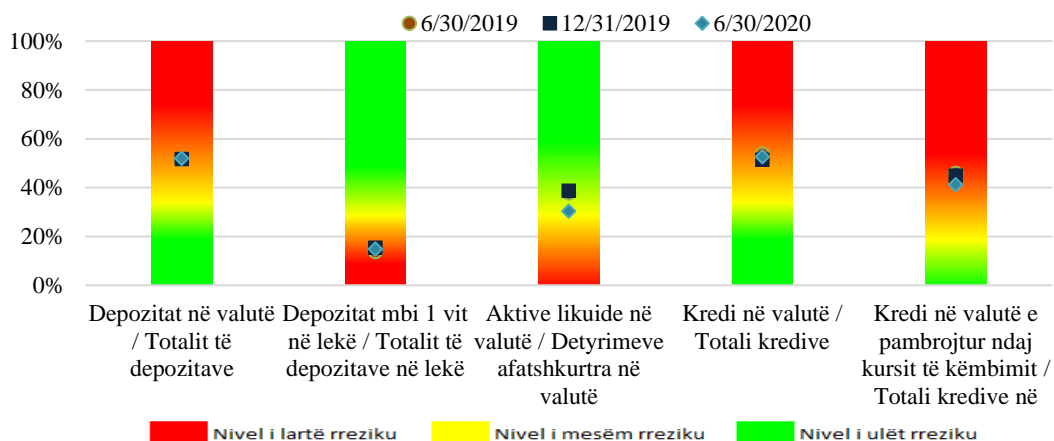
---

² Treguesit e monitoruar në këtë raport paraqiten të zhveshur nga efekti tremujor i luhatjeve në kursin e këmbimit të monedhës kombëtare ndaj monedhave kryesore të huaja (euro dhe dollar amerikan). Për matjen e efektit të kursit në portofolin e kredive të secilës bankë është përdorur formula: $X_t - X_{t-1} - (X_t/K_t - X_{t-1}/K_{t-1}) * K_{t-1}$. Ku, X përfaqëson vlerën në monedhën vendase, K është kursi i këmbimit i shprehur në lekë për njësi të valutës, dhe t është periudha e shprehur në tremujorë.

Likuiditeti – aktivet likuide në valutë ndaj pasiveve afatshkurtra në valutë për sistemin, shënuan nivelin 30.3%, me një rënie prej 8.4% pikë përqindjeje (pp) krahasuar me fundin e dhjetorit 2019;

Kreditë – rreth 52.7% e portofolit të kredive është në valutë, ose 1.3 pp më e lartë se fundi i dhjetorit 2019. Kreditë e pambuluara ndaj rrezikut të kursit të këmbimit përbëjnë 41.3% të kredive në valutë, ose 3.5 pp më pak se fundi i gjashtëmuorit të dytë 2019.

Grafik 1. Treguesit kryesorë për monitorimin e nivelit të përdorimit të valutës në sektorin bankar shqiptar

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shënim: Për secilin tregues, niveli i rrezikut është përcaktuar duke iu referuar një pragu krahasues. Për treguesit “depozita në valutë ndaj totalit të depozitave” dhe “kredi në valutë ndaj totalit të tepricës së kredisë”, pragu krahasues është niveli prej 30%, sipas gjykimit ekspert. Për vlera nën 30% të këtyre treguesve, niveli i rrezikut konsiderohet “i ulët” (ngjyra e gjelbër). Për treguesin “aktive likuide në valutë ndaj pasiveve afatshkurtra në valutë”, pragu krahasues llogaritet duke i shtuar një devijim standard të serisë kohore, kufirit rregullativ prej 20%. Për vlera më të ulëta se ky prag krahasues, treguesi sinjalizon “nivel të lartë” të rrezikut. Për treguesin e “depozitave me afat mbi një vit në lekë ndaj totalit të depozitave në lekë”, pragu krahasues është përcaktuar sipas gjykimit ekspert në nivelin 40%.

III Ecuria e treguesve³

Në këtë pjesë përshkruhet ecuria e treguesve të listuar në hyrje të materialit. Paraqitja e treguesve të zhveshur nga efektet e kursit të këmbimit synon afrimin maksimal drejt matjes së ndikimit të masave. Ashtu siç është paraqitur në vijim, lajmërimi i paketës së masave nuk ka pasur efekt të menjëhershëm mbi treguesit e analizuar.

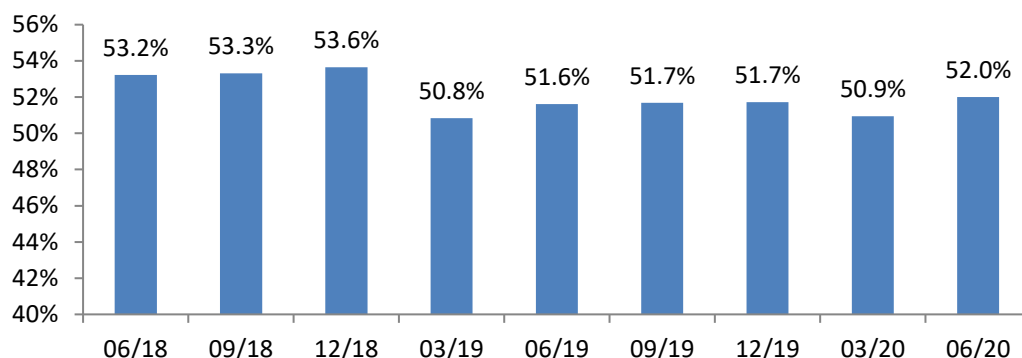
Ecuria e Depozitave

Në fund të gjashtëmuorit të parë 2020, depozitat në valutë ndaj totalit të depozitave të klientëve shënuan nivelin 52%, krahasuar me 51.7% që ishin në fund të dhjetorit 2019 dhe 51.6% një vit më parë. Nëse përjashtohet efekti i thyerjes strukturore të ndodhur në

³ Në këtë analizë janë rishikuar vlerat e T3 dhe T4-2018 për të reflektuar ndryshimet strukturore në sistemin bankar. Efekti i tyre ka qenë minimal dhe nuk ka pasur ndikim në konkluzionet e analizës.

fund të vitit 2018, vërehet një ecuri e qëndrueshme e treguesit, pavarësisht përhapjes së pandemisë në tremujorin e dytë të vitit.

Grafik 2. Raporti i depozitave në valutë ndaj totalit të depozitave, për sistemin bankar

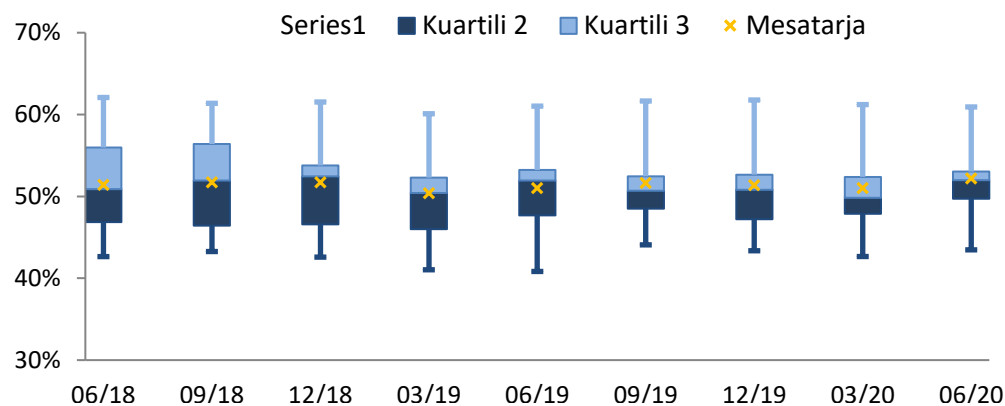

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Për sa i përket shpërndarjes së treguesit të depozitave në valutë, aktualisht rezulton se 8 nga 12 banka që operojnë në sistemin bankar shënojnë nivelin mbi 50% për këtë tregues, duke i bërë ato subjekt të normës më të lartë të rezervës së detyrueshme (20%) për pjesën e depozitave në valutë mbi nivelin 50%. Për pasojë, këto banka duhet të përballen me kosto financiare për mbajtjen e valutës në nivelet mbi 50%. Në kushtet e normave shumë të ulëta të interesit për investimin e valutës, këto kosto për bankat janë më të ulëta se në një rast të kundërt.

Sa i përket vlerës maksimale të raportit të mësipërm regjistruar nga bankat e sistemit, ajo ka njohur rënie të lehtë krahasuar me një vit më parë. Ndër bankat që shënojnë nivelin mbi 50% për këtë tregues rezulton se niveli maksimal ishte 60.93% në fund të periudhës së analizës, duke qenë 0.85 pp më i ulët krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe i pandryshuar krahasuar me një vit më parë. Për më shumë informacion, referojuni Grafikut 3.

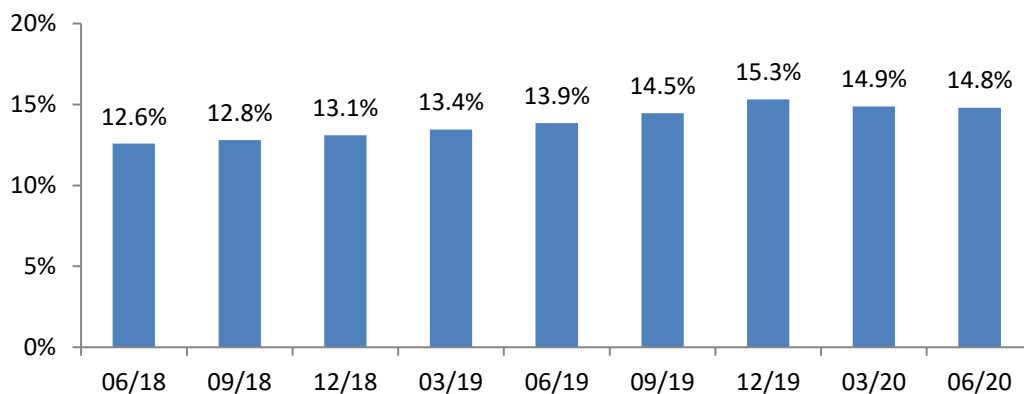
Grafik 3. Shpërndarja e treguesit të depozitave në valutë ndaj totalit të depozitave, për bankat e sistemit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Norma e rezervës së detyrueshme në lekë u ul nga 10% në 7.5%, por ulja ishte më e fortë, në nivelin 5%, për depozitat në lekë me afat maturimi mbi një vit. Në fund të qershorit 2020, depozitat mbi një vit në monedhën vendase përbënin 14.8% të totalit të depozitave në lekë, nga 15.3% në fund të gjashtëmujorit të kaluar dhe 13.9% një vit më parë. Treguesi ka njohur rënie me 0.5 pp krahasuar me periudhën paraardhëse.

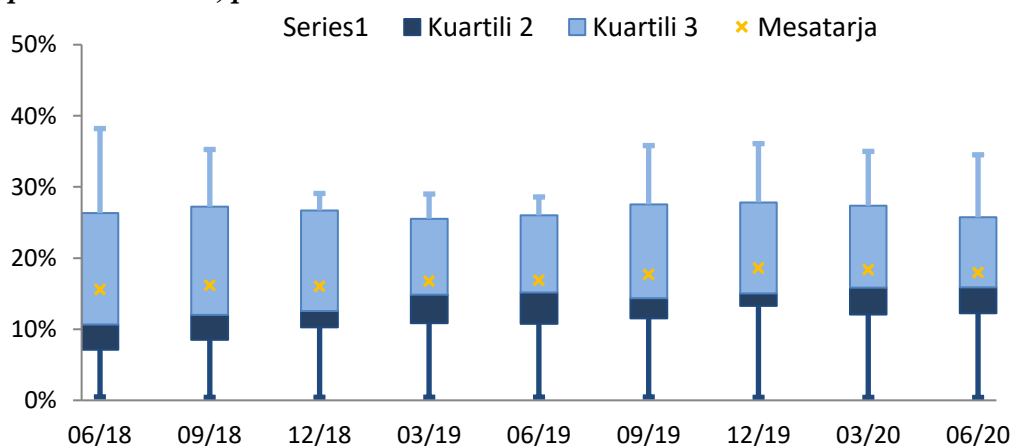
Grafik 4. Raporti i depozitave mbi një vit në lekë ndaj totalit të depozitave në lekë, për sistemin bankar

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Gjatë periudhës në analizë, në shpërndarjen e treguesit të mësipërm sipas bankave, vërehet një zgjerim i kuartil të tretë. Në këtë gjashtëmujor, vlera maksimale ka shënuar rënie prej 1.57 pp, nga 36.1% në fund të dhjetorit 2019, në 34.5% në fund të qershorit 2020. Ndërsa vlera e minimumit për bankat e sektorit ka ruajtur nivelin prej 0.4%. Vlera e medianës së treguesit ka treguar një prirje rritëse prej 0.83pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar, ndërsa mesatarja e treguesit ka treguar një prirje të lehtë rënëse për këtë gjashtëmujor. Kështu, me gjithë luhatshmërinë e treguesve të përmendur më sipër, mund të themi se rritja e depozitave mbi një vit ka hyrë në një fazë stabilizimi, pas rritjes prej disa periudhash.

Grafik 5. Shpërndarja e raportit të depozitave mbi një vit në lekë ndaj totalit të depozitave në lekë, për bankat e sistemit

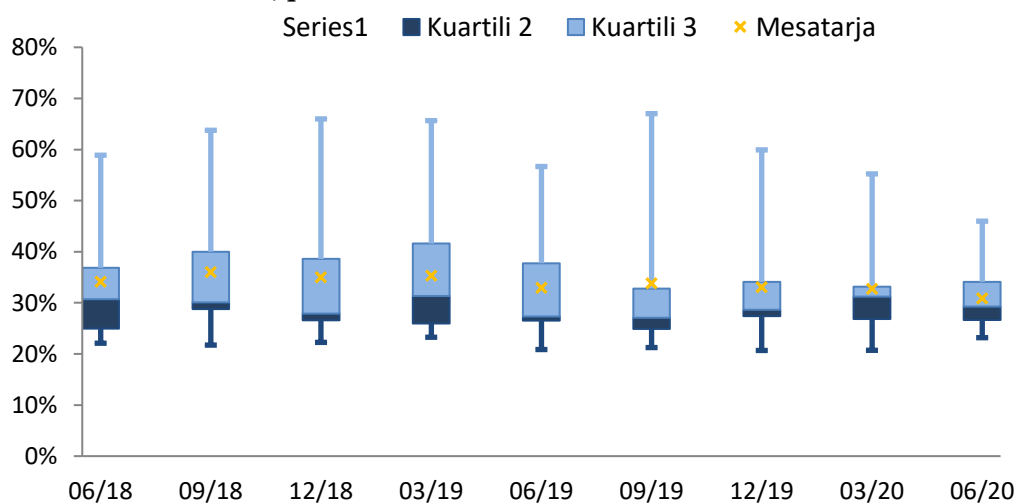
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Ecuria e Aktiveve Likuide

Sistemi bankar vijon të mbetet në nivele të kënaqshme likuiditeti për periudhën në analizë, duke iu referuar ecurisë së treguesit “aktive likuide ndaj pasiveve afatshkurtra”. Për valutën, treguesi shënoi nivelin prej 30.3% në fund të qershorit 2020, me një rënie prej 8.4 pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe rënie prej 7.5 pp krahasuar me një vit më parë. Rënia e treguesit gjatë këtij gjashtëmujori është ndikuar nga rënia e aktiveve likuide me 16.4% dhe rritja e detyrimeve afatshkurtra me 6.6%. Në nivel sektori, ky tregues ka ruajtur vlerat mbi kufijtë rregullatorë të përcaktuar, si për monedhën vendase ashtu edhe për valutën, duke ruajtur nivele të shëndetshme për sistemin financiar.

Shpërndarja e treguesit për valutën sipas bankave të sistemit tregon se të gjitha bankat paraqiten mbi nivelin e kërkuar rregullator. Ecuria e vlerës mesatare të raportit ka treguar një rënie prej 2.2 pp në periudhën e analizës duke shënuar nivelin 30.81%. Gjithashtu, prirje rënëse ka treguar edhe vlera maksimale e treguesit duke shënuar nivelin 45.98% në fund të periudhës me një rënie të konsiderueshme prej 13.95 pp krahasuar me dhjetorin 2019 dhe rënie të konsiderueshme prej 10.7 pp krahasuar me një vit më parë. Për më shumë në lidhje me shpërndarjen e treguesit sipas bankave, referojuni Grafikut 6.

Grafik 6. Shpërndarja e treguesit të aktiveve likuide në valutë ndaj pasiveve afatshkurtra në valutë, për bankat e sistemit

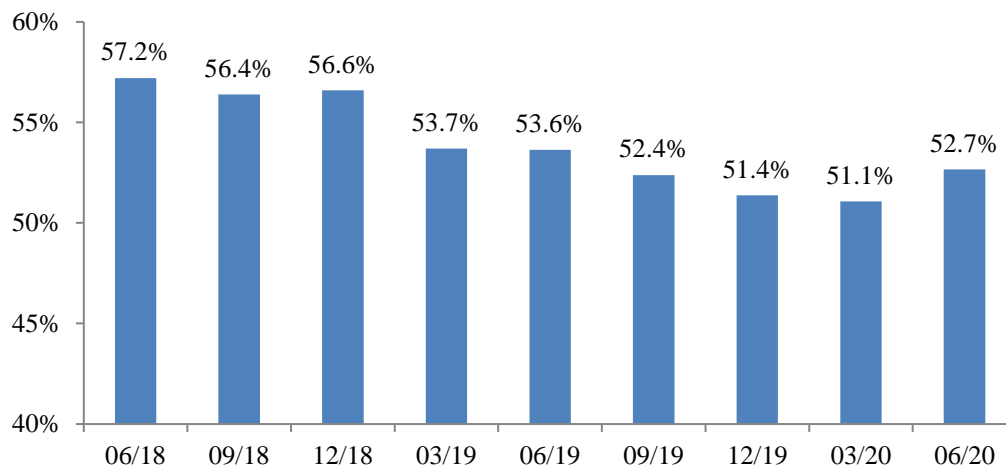

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Ecuria e Kredisë

Gjatë gjysmës së parë të vitit 2020, teprica e kredisë në valutë është rritur me 7.6% (rreth 22.5 miliardë lekë), duke ndryshuar kështu prirjen rënëse të evidentuar gjatë vitit 2019. Në fund të qershorit 2020, pesha e kredisë në valutë është sa 52.7% e portofolit të kredive të sektorit bankar, ose 1.3 pp më e lartë krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar.

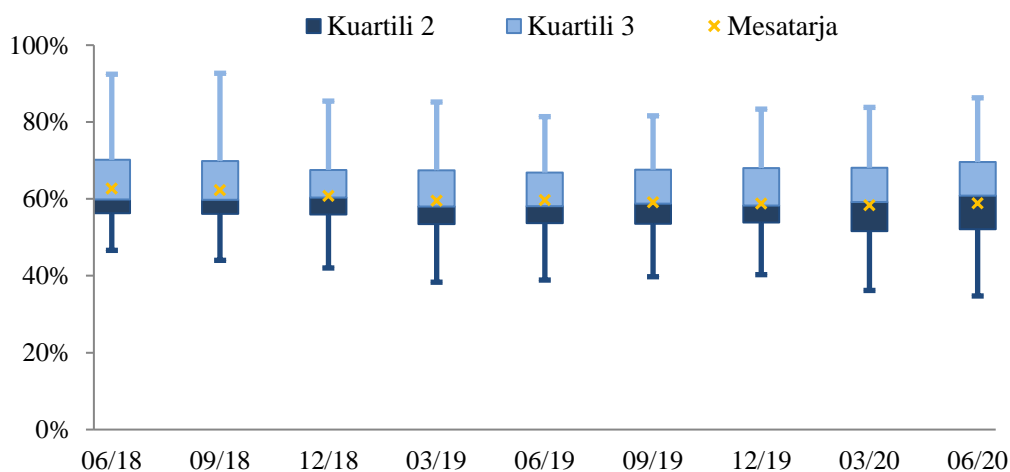
Grafik 7. Raporti i kredive në valutë ndaj totalit të kredive, për sektorin bankar

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Në nivel bankash konstatohet një shpërndarje relativisht e gjerë e treguesit (Grafiku 8), i cili është luhatur midis vlerave 36.1% dhe 79.0% në fund të qershorit 2020. Kredia në valutë është zgjeruar në portofolet e shumicës së bankave të sektorit, gjë që reflektohet edhe në rritjen e vlerës së medianës. Struktura e shpërndarjes së treguesit, siç paraqitet në fund të qershorit, tregon që për shumicën e bankave, pesha e kredive në valutë është mbi nivelin e sektorit në total dhe se ekspozimi i tyre ndaj luhatjeve të pafavorshme të kursit të këmbimit mbetet i rëndësishëm.

Grafik 8. Shpërndarja e raportit të kredive në valutë ndaj totalit të kredive, për bankat e sektorit

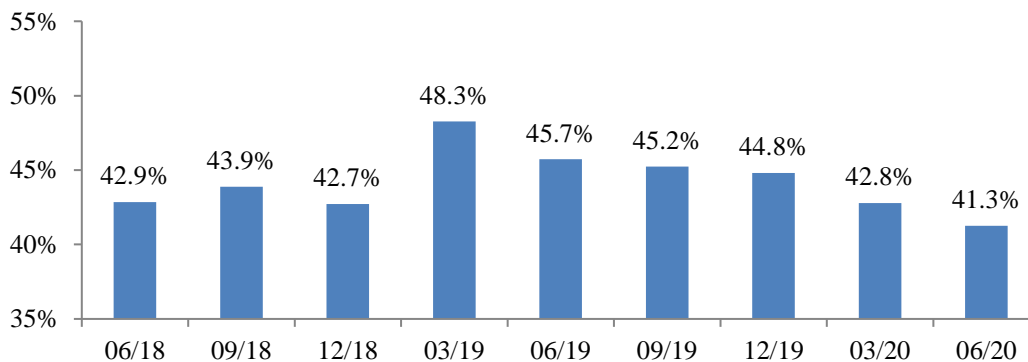
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Ndër kreditë në valutë, kreditë më të ekspozuara ndaj rrezikut të kursit të këmbimit janë ato ku të ardhurat e subjektit huamarrës janë në monedhë të ndryshme nga monedha e përfitimit të kredisë (kreditë e pambrojtura në valutë). Në fund të tremujorit të dytë të vitit 2020, këto kredi përbëjnë 41.3% të kredive në valutë, ku peshën më të madhe të portofolit e zënë kreditë e pambrojtura në monedhën euro (me 87.4%), ndjekur nga kreditë e

pambrojtura në dollarë amerikanë (me 12.4%). Gjatë gjashtëmujorit të fundit, pesha e kredive të pambrojtura në valutë ka vijuar të bjerë. Teprica e kredisë së pambrojtur në valutë është tkurrur me 5.0%, si rezultat i tkurrjes së kredisë së pambrojtur në monedhën euro me 6.2% (ndërkohë që kredia e pambrojtur në dollarë amerikanë është rritur me 3.8%).

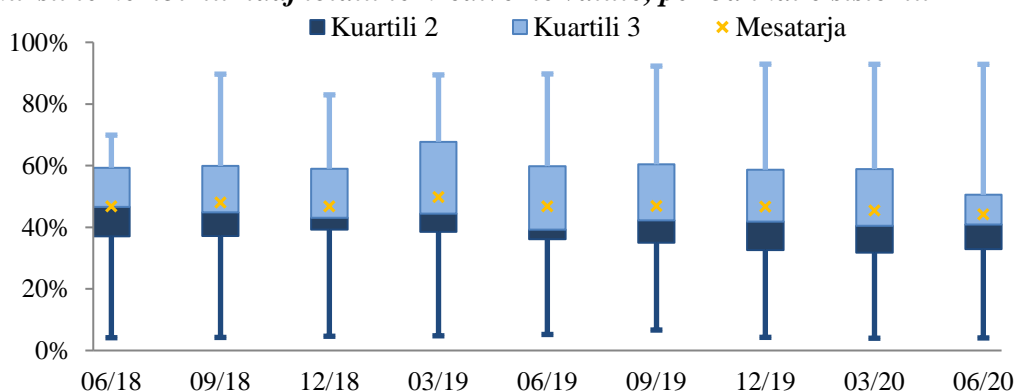
Grafik 9. Raporti i kredive në valutë të pambrojtura për rrezikun e kursit të këmbimit ndaj totalit të kredive në valutë, për sektorin bankar

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shpërndarja e treguesit të kredive të pambrojtura ndaj rrezikut të kursit të këmbimit për bankat e sistemit paraqitet në Grafikon 10. Gjatë tremujorit të dytë 2020, treguesi ka ardhur në përmirësim për shumicën e bankave të sektorit, të cilat shfaqin një vlerë më të ulët të treguesit se ai për sektorin. Po ashtu, shpërndarja e treguesit është ngushtuar gjatë tremujorit të fundit, siç tregohet nga një ndryshesë ndërkuartilore më e ulët. Megjithatë, amplituda paraqitet thajse e pandryshuar, duke qenë se vlerat ekstreme kanë ruajtur nivele të përafërta me një vit më parë. Shpërndarja relativisht e gjerë e treguesit reflekton faktin që disa banka janë më të ekspozuara ndaj rrezikut të tërthortë të kursit të këmbimit.

Grafik 10. Shpërndarja e peshës së kredive në valutë të pambrojtura ndaj rrezikut të kursit të këmbimit ndaj totalit të kredive në valutë, për bankat e sistemit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

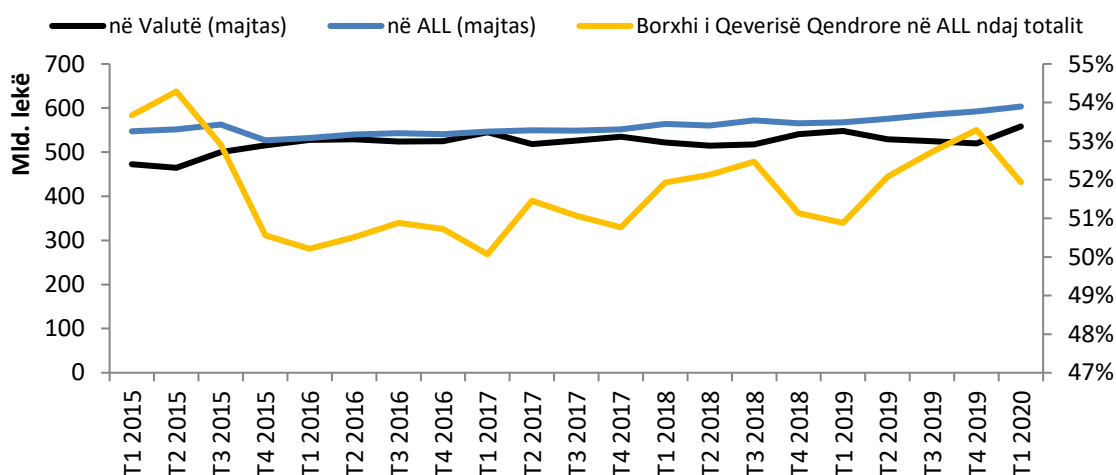
Ecuria e Borxhit Publik

Në fund të marsit 2020⁴, vërehet:

- 1) rritje e peshës së letrave me vlerë të borxhit (titujve) me maturitet më të gjatë se 12 muaj;
- 2) rritje e peshës së detyrimeve në valutë të qeverisë shqiptare;
- 3) rritje e borxhit të brendshëm në masën 3% krahasuar me fundin e shtatorit 2019.

Gjatë vitit 2020, është ulur pesha e borxhit publik në monedhën vendase, duke shënuar nivelin prej 51.9% në fund të tremujorit të parë 2020, ose 1.5 pp më e ulët se në fund të tremujorit të tretë të vitit të kaluar. Rritja e detyrimeve në valutë dhe rënia e atyre në monedhën vendase, e diktuar nga faktorë objektivë, sidoqoftë ndikon negativisht në drejtim të deeuroizimit. Borxhi i brendshëm është i denominuar kryesisht në lekë, ndërsa borxhi i jashtëm është në valuta të ndryshme, por kryesisht në euro.

Grafik 11. Ecuria e borxhit publik në lekë dhe valutë (boshti majtas), si dhe pesha e borxhit publik në lekë ndaj totalit (boshti djathtas)

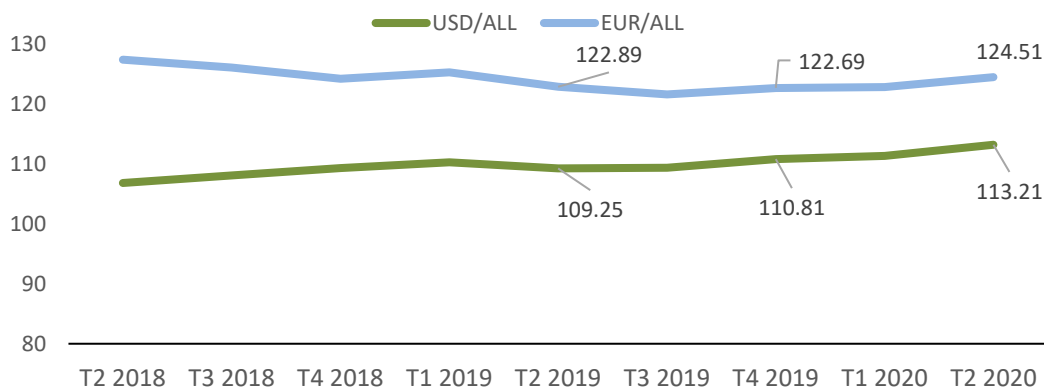
Burimi: Të dhënat janë marrë nga faqja e internetit të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, përpunuar nga Banka e Shqipërisë.

Ecuria e Kursit të Këmbimit

Një kurs i ekuilibruar i këmbimit ndihmon në ruajtjen e një mjedisi makroekonomik të stabilizuar. Në afat të gjatë, qëndrueshmëria e kursit të këmbimit ndihmon në stabilitetin financiar të vendit dhe rritjen e përdorimit të lekut nga operatorët ekonomikë. Në afat më të shkurtër, luhatshmëria e kursit të këmbimit ndaj situatave të ndryshme të stresit financiar ofron një mekanizëm të rëndësishëm mbrojtës për zhvillimet makroekonomike.

⁴ Të dhënat më të fundit të publikuara nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë deri në momentin e publikimit të këtij raporti i referohen fundit të muajit mars 2020.

Grafik 12. Ecuria e kursit të këmbimit të lekut ndaj dy valutave kryesore

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Gjatë periudhës shtator 2019 deri në qershor 2020, lëvizjet në kursin e këmbimit të Lekut kanë qenë të ulëta. Kundrejt euros, leku është nënçmuar përkohësisht në fund të tremujorit të parë të vitit, si pasojë e situatës së krijuar nga COVID-19. Edhe kundrejt dollarit amerikan, leku është nënçmuar në terma vjetorë duke reflektuar përgjithësisht ecurinë e kursit të këmbimit të valutave në tregjet ndërkombëtare.

IV Konkluzion

Gjatë gjashtëmujorit të parë të vitit 2020, referuar ecurisë së treguesve të përzgjedhur, vijojnë të vërehen ndryshime të vogla për sa i përket përdorimit të valutës nga sektori bankar. Për valutën, aktivet likuide në raport me pasivet afatshkurtra kanë njohur rënien më të dukshme gjatë këtij gjashtëmujori. Në anën e treguesve të aktivitetit të bilancit të sektorit bankar, vërehet rritje e peshës së përdorimit të valutës në kredidhënie, ndërkohë që është ulur vlera e kredive të pambrojtura ndaj kursit të këmbimit. Nga ana e detyrimeve të sektorit bankar, treguesit që lidhen me peshën e depozitave në valutë dhe të depozitave në lekë me afat maturimi mbi një vit, kanë qenë përgjithësisht të qëndrueshëm. Zhvillimet e konstatuara gjatë këtij gjashtëmujori janë ndikuar më së shumti nga masat financiare të ndërmarra nga institucionet shtetërore për administrimin e situatës së lidhur me pasojat e tërmetit të nëntorit 2019 dhe më pas për përballimin e COVID-19. Kur sfidat e këtyre situatave të gjejnë një perspektivë të qartë zgjidhjeje, është e nevojshme të kthehet vëmendja e autoriteteve publike edhe drejt objektivit të deeuroizimit, siç parashikohet në Memorandumin përkatës.

Aneks I. Paketa e masave të Bankës së Shqipërisë në drejtim të deeuroizimit (Shkurt 2018) dhe treguesit e monitorimit

1. Për të rritur peshën e monedhës vendase dhe njëkohësisht zgjerimin e maturitetit në strukturën e detyrimeve të sistemit bankar, **Banka e Shqipërisë vendosi të diferencojë normën e rezervës së detyrueshme⁵**, për kategoritë e përfshira në bazën e rezervës së detyruar, si vijon:

- 7.5% (nga 10% që ishte më parë) për detyrimet në lekë që kanë një afat maturimi jo më të gjatë se 12 muaj;
- 5% (nga 10% që ishte më parë) për detyrimet në lekë që kanë një afat fillestar më të gjatë se 12 muaj deri në 2 vjet;
- 12.5% (nga 10% që ishte më parë) për detyrimet në valutë, kur këto zënë nën 50% të totalit;
- 20% (nga 10% që ishte më parë) për pjesën e detyrimeve në valutë mbi 50% të totalit.

Monitorimi i efekteve të masës (1) bëhet nëpërmjet treguesve në vijim:

- *raportit të depozitave në valutë, të zhveshur nga efektet e kursit të këmbimit ndaj totalit të depozitave;*
- *raportit të depozitave mbi një vit⁶ në lekë, ndaj totalit të depozitave në lekë;*
- *ecurisë së strukturës së borxhit publik.*

2. Për administrimin më të kujdesshëm të rrezikut të likuiditetit, **Banka e Shqipërisë vendosi të rrisë kërkesën minimale rregullative për aktive likuide në valutë⁷** në nivelin 20% të detyrimeve afatshkurtra. Për aktivet likuide në lekë, raporti u ruajt në nivelin prej 15%.

Monitorimi i efekteve të masës (2) do të bëhet nëpërmjet treguesit në vijim:

- *raporti i aktiveve likuide në valutë ndaj detyrimeve afatshkurtra në valutë, të zhveshura nga efekti i kursit të këmbimit.*

⁵ Vendim i Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 13, datë 7.2.2018, “Për miratimin e normës së rezervës së detyruar mbajtur në Bankën e Shqipërisë nga bankat”.

⁶ Ky tregues u konvertua për të shfaqur ecurinë e peshës së depozitave në lekë mbi një vit, si synim i drejtpërdrejtë i uljes së normës së rezervës së detyrueshme në lekë.

⁷ Vendim i Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 14, datë 7.2.2018, “Për një ndryshim në rregulloren për administrimin e rrezikut të likuiditetit”.

3. Për rritjen e **ndërgjegjësimit të huamarrësve në lidhje me rrezikun e kursit të këmbimit**, Banka e Shqipërisë u ka kërkuar bankave⁸ që:

- në rastet kur klienti aplikon për kredi në monedhë të ndryshme nga monedha në të cilën ka të ardhurat, bankat t'i propozojnë huamarrësit një kredi alternative në të njëjtën monedhë me të ardhurat e tij, si dhe ta pajisin atë me një shembull konkret se si ndryshon kësti i kredisë në rast nënçmimi të lekut dhe/ose rritjeje të normës së interesit (me vlera të përcaktuara);
- të përfshijnë në kontratat e reja të kredisë në valutë (apo ato që ristrukturohen rishtas), opsionin për përdorimin e mekanizmave që zbusin rrezikun e tregut për kredimarrësin, në rastin kur plotësohen kushtet e dakorduara nga banka dhe huamarrësi.

Monitorimi i efektit të masave (3) bëhet nëpërmjet treguesve në vijim:

- *kredia në valutë ndaj totalit të portofolit, zhveshur nga efekti i kursit të këmbimit;*
- *kredia në valutë e pambrojtur nga kursi i këmbimit, ndaj totalit të kredive në valutë, zhveshur nga efekti i kursit të këmbimit;*
- *rezultatet e vrojtimit të nivelit të përdorimit të euros në vendet e Evropës Qendrore e Juglindore (EQJL) që përgatitet një herë në vit nga Banka Qendrore e Austrisë (përfshihet vetëm në raportin e publikuar në verë).*

⁸ Vendim i Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 15, datë 7.02.2018, “Për disa ndryshime në rregulloren mbi transparencën për produktet dhe shërbimet bankare e financiare”.

Aneks II. Veprime rregullative të mëparshme që ndikojnë në drejtim të deeuroizimit

Nr.	Masa	Data e adoptimit/e zbatimit	Përshkrim
1.	Kufizimi i huave në valutë të pambrojtura nga rreziku i kursit të këmbimit	Vendimi i Këshillit Mbikëqyrës nr. 62, datë 14.9.2011, “Për administrimin e rrezikut të kredisë nga bankat dhe degët e bankave të huaja”, neni 15	Huatë në valutë, të dhëna për huamarrësit e pambrojtur nga rreziku i kursit të këmbimit (pra ku të ardhurat e huamarrësit janë në lekë), nuk duhet të kapërcejnë nivelin 400% të vlerës së kapitalit rregullator të bankës. Çdo vlerë mbi këtë nivel, zbritet nga vlera e kapitalit rregullator.
2.	Kërkesa minimale për aktive likuide në valutë	Vendimet e Këshillit Mbikëqyrës nr. 75, datë 26.10.2011, dhe nr. 28, datë 27.3.2013	Vendosja e një kërkesë minimale për vlerën e raportit të aktiveve likuide ndaj detyrimeve afatshkurtra, në nivelin 15%, e zbatueshme veçmas për lekun dhe për valutat kryesore (euro, dollar amerikan), dhe në total në nivelin 20%.
3.	Kërkesa më e lartë për kapital, lidhur me huatë në valutë të pambrojtura nga rreziku i kursit të këmbimit	Vendimi i Këshillit Mbikëqyrës nr. 48, datë 31.7.2013, “Për raportin e mjaftueshmërisë së kapitalit”	Huatë në valutë ndaj huamarrësve të pambrojtur nga rreziku i kursit të këmbimit, ponderohen me koeficient më të lartë rreziku (150%), për qëllime të llogaritjes së treguesit të mjaftueshmërisë së kapitalit të bankës.

Aneks III. Vrojtimi për përdorimin e euros në vendet e Evropës Qendrore, Lindore dhe Juglindore, kryer nga Banka Qendrore e Austrisë

Banka Qendrore e Austrisë (Oesterreichische Nationalbank - OeNB) kryen periodikisht vrojtme në vendet e Evropës Qendrore, Lindore dhe Juglindore për të matur nivelin e përdorimit të monedhës euro krahasuar me monedhat e vendeve që janë pjesë e vrojtimit. Ky vrojtım ka nisur që në vitin 2007 dhe krahason nivelin e euroizimit për kategoritë në vijim: niveli i euroizimit të aktiveve dhe detyrimeve të individëve, besimi dhe pritshmëritë e individëve ndaj euros dhe monedhës vendase, si dhe niveli i njohurive financiare të individëve. Aktualisht, vrojtimi i OeNB-së kryhet në dhjetë vende, ndër të cilat gjashtë janë anëtare në BE-së⁹ dhe katër nuk janë anëtare¹⁰.

Deri në vitin 2014, vrojtimi kryhej dy herë në vit dhe duke filluar nga viti 2015 frekuenca u reduktua në një herë në vit. Për kryerjen e vrojtimit përzgjidhen në mënyrë rastësore 1000 persona prej secilit vend dhe intervistohen. Kampioni i përzgjedhur përfshin popullatën e individëve mbi 15 vjeç dhe është përfaqësues në lidhje me moshën, gjininë dhe shpërndarjen rajonale.

Në kuadër të raportit të deeuroizimit, kemi përzgjedhur të evidentojmë disa tregues që lidhen me vlerësimin e besimit dhe pritshmërive të individëve ndaj monedhës vendase, si dhe me nivelin e njohurive të tyre financiare. Në vijim paraqiten treguesit e publikuar nga OeNB-ja në faqen e saj zyrtare¹¹.

Niveli i përgjithshëm i euroizimit për vendet pjesëmarrëse në vrojtım

Vendet e Evropës Qendrore, Lindore dhe Juglindore janë karakterizuar nga një përdorım i gjerë i valutave në ekonomi dhe të euros në mënyrë të veçantë. Studiuesit kanë ndërtuar një tregues të përgjithshëm mbi shkallën e euroizimit të ekonomive pjesëmarrëse në vrojtım, duke kombinuar të dhëna mikro të vrojtimit që lidhen me mbajtjen e parasë fizike (*cash*) në euro si edhe me të dhënat makro të depozitave në valutë të individëve (Scheiber dhe Stix, 2009), më specifikisht sipas formulës: [para fizike (*cash*) në euro për frymë + depozita në valutë për frymë] / (totali i parasë fizike për frymë në qarkullim + totali i depozitave për frymë).

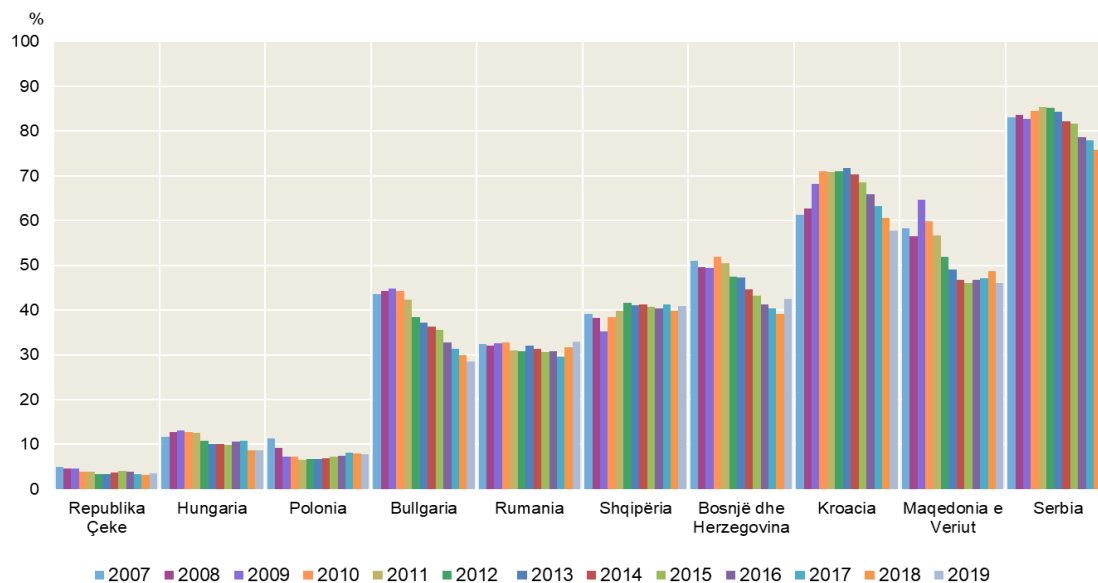
Gjatë dhjetëveçarit të fundit, shkalla e euroizimit të asetëve të individëve varion nga nivele mesatare deri në të larta në terma absolutë për disa vende, edhe pse treguesi për shumicën prej tyre mund të ketë ardhur në rënie (Scheiber, 2019). Për Shqipërinë, indeksi i euroizimit ka mbetur në nivele të qëndrueshme. Rënia e indeksit të euroizimit në disa vende lidhet kryesisht me uljen e qarkullimit të parasë fizike në euro, ndërkohë që niveli i euroizimit të depozitave ka qenë relativisht i qëndrueshëm.

⁹ Vendet anëtare në BE të përfshira në vrojtım: Bullgaria, Kroacia, Polonia, Rumania, Republika Çeke, dhe Hungaria.

¹⁰ Vendet joanëtare në BE të përfshira në vrojtım: Shqipëria, Bosnjë dhe Hercegovina, Maqedonia e Veriut dhe Serbia.

¹¹ Rezultatet e vrojtimit mund të gjenden në adresën:
<https://www.oenb.at/en/Monetary-Policy/Surveys/OeNB-Euro-Survey.html>

Grafik 13. Indeksi i euroizimit

Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

Besimi dhe pritshmëritë e individëve

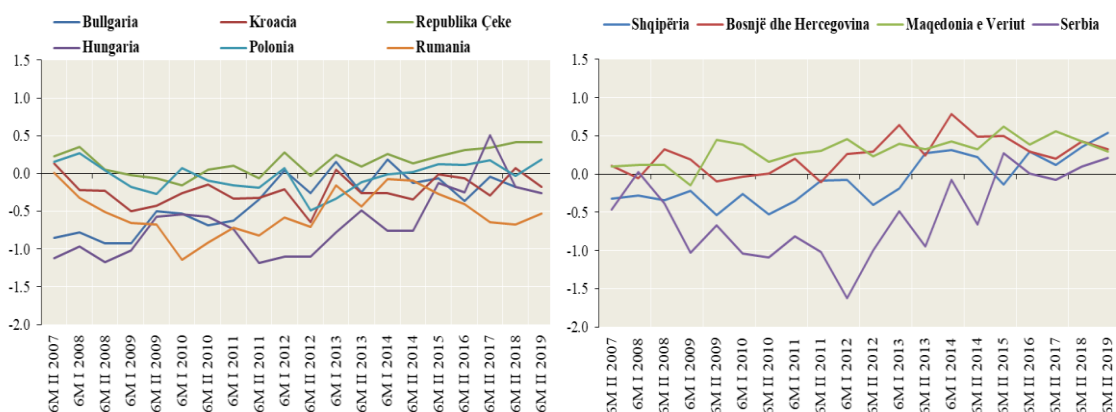
Vrojtimi mbledh të dhëna për besimin e individëve ndaj euros dhe monedhës vendase, si dhe bën krahasimin mes tyre. Ai adreson besimin e individëve ndaj institucioneve si: BE, institucione shtetërore në vendet përkatëse, si dhe bankat. Gjithashtu, vrojtimi ndjek pritshmëritë e individëve për situatën ekonomike në vendet ku ata janë rezidentë dhe për situatën financiare në familjet e tyre.

Në përgjithësi, individët në Shqipëri kanë relativisht më shumë besim ndaj BE-së, institucioneve shtetërore dhe ndaj bankave, duke u renditur ndër të parët për besimin e tyre, krahasuar me vendet e tjera pjesëmarrëse në vrotim. Megjithatë, treguesit e besimit kanë ardhur në rënie krahasuar me rezultatet e vrotimit të vitit të kaluar, një tendencë që evidentohet në shumicën e vendeve të rajonit. Përsa i përket besimit të individëve që depozitat e tyre në sistemin bankar janë të sigurta, Shqipëria vijon të shënojë kuotat më të larta krahasuar me vendet e tjera, dhe ky besim ka ardhur në rritje.

Në lidhje me nivelin e besimit ndaj euros dhe monedhës vendase, individët në Shqipëri besojnë që monedha vendase do të jetë e qendrueshme dhe e besueshme në pesë vitet e ardhshme, siç paraqitet në grafikun në vijim.

Grafik 14. Besimi në monedhën vendase sipas vendeve anëtare të BE-së (grafiku majtas); dhe vendeve kandidate apo potenciale për kandidate (grafiku djathtas)

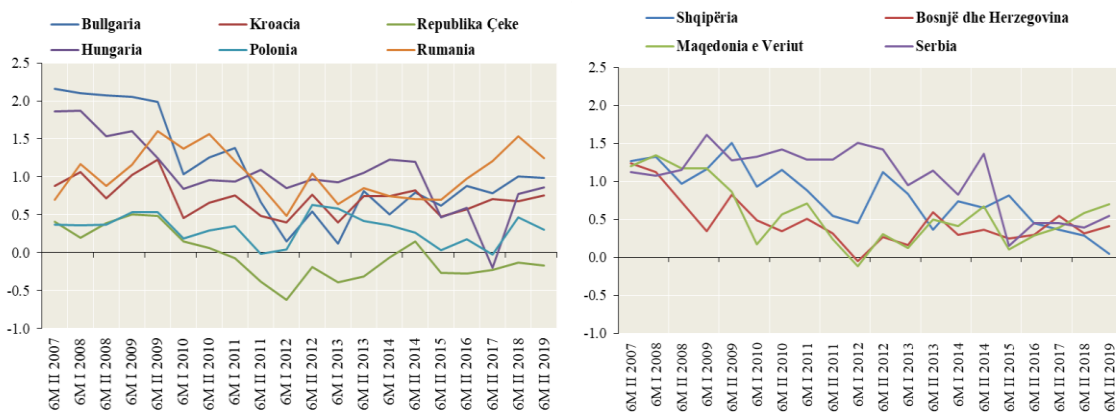

Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

Shënim: Për llogaritjen e ecurisë janë përdorur mesataret e kampionit të secilit vend (-2.5 “jam plotësisht kundër,” 0 “jam neutral,” +2.5 “jam plotësisht dakord”). Të anketuarit u pyetën nëse janë apo jo dakord sipas shkallës 1 (plotësisht dakord) deri në 6 (plotësisht kundër) në lidhje me pyetjen: “Sa dakord jeni me shprehjen në vijim: Në pesë vitet e ardhshme, monedha vendase do të jetë shumë e qëndrueshme dhe e besueshme.”

Megjithatë, kur të intervistuarve u kërkohet të krahasojnë midis euros dhe monedhës vendase, individët më së shumti përzgjedhin monedhën euro si më të besueshme dhe të qëndrueshme në të ardhmen. Vlerat pozitive në grafikun më poshtë tregojnë që vlerësimi i stabilitetit dhe besueshmërisë së euros është relativisht më i lartë në krahasim me monedhën vendase. Në rastin e Shqipërisë vërehet një trend përmirësues në drejtim të besimit ndaj lekut. Gjatë tre viteve të fundit diferenca midis monedhës vendase dhe euros është ngushtuar duke shënuar në fund të vitit 2019 nivelet më të ulëta krahasuar edhe me vendet e tjera të rajonit.

Grafik 15. Niveli relativ i besimit ndaj euros në krahasim me monedhën vendase për vendet anëtare të BE-së (grafiku në të majtë) dhe vendet kandidate apo potenciale kandidate (grafiku në të djathtë)

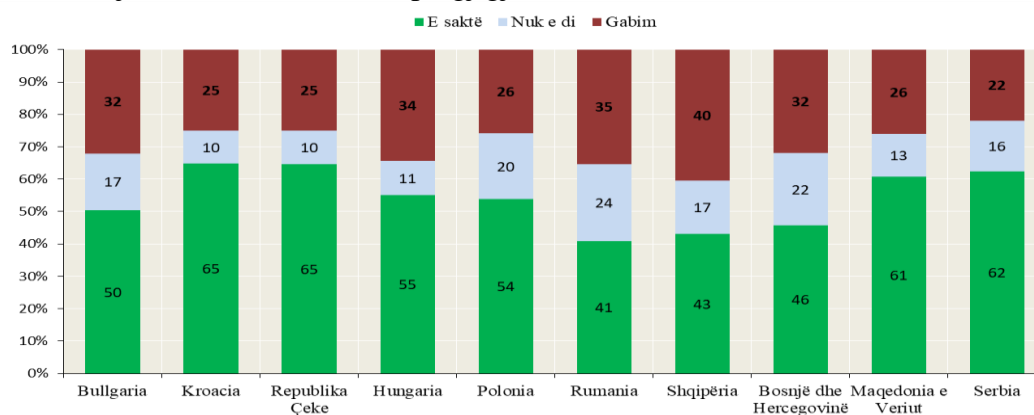
Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

Shënim: Për llogaritjen e ecurisë janë përdorur mesataret e kampionit të secilit vend (-2.5 “jam plotësisht kundër,” 0 “jam neutral,” +2.5 “jam plotësisht dakord”). Të anketuarit u pyetën nëse janë apo jo dakord sipas shkallës 1 (plotësisht dakord) deri në 6 (plotësisht kundër) në lidhje me pyetjen: “Sa dakord jeni me shprehjen në vijim: Në pesë vitet e ardhshme, euro kundrejt monedhës vendase do të jetë shumë e qëndrueshme dhe e besueshme.”

Njohuritë financiare të individëve në Shqipëri

Për vlerësimin e njohurive të individëve në secilin vend, vrojtimi përdor një metodë standarde të aplikuar gjerësisht edhe nga vende të tjera¹². Vrojtimi adreson njohuritë e individëve në katër fusha kryesore: normat e interesit, norma e inflacionit, kursi i këmbimit dhe rreziqet financiare. Sipas vrojtimit, individët në Shqipëri kanë njohuri relativisht më të mira përsa i takon rrezikut financiar. Ndërkohë, ata paraqiten relativisht të kufizuar në drejtim të njohjes së rrezikut të kursit të këmbimit, të normës së interesit dhe inflacionit. Për më shumë informacion, referojuni grafikëve në vijim.

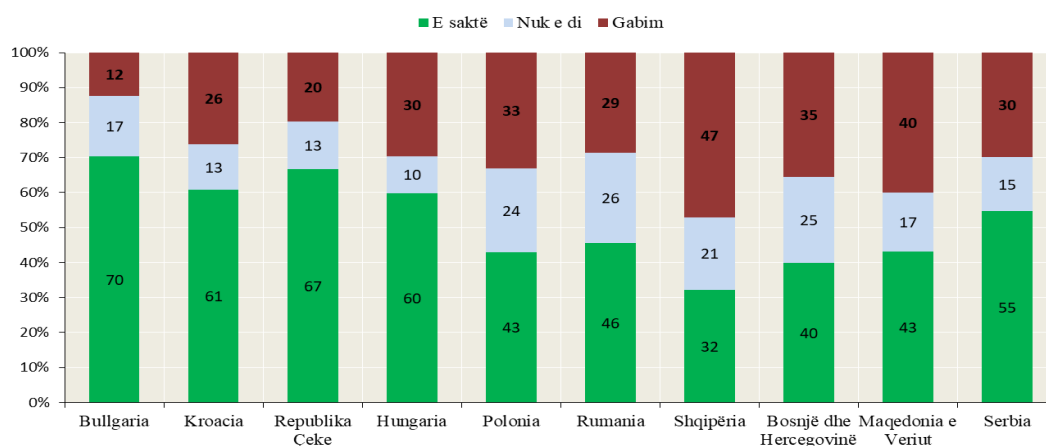
Grafik 16. Niveli i njohurive për normën e interesit sipas vendeve
(mesatarja 2011 – 2019, si % e përgjigjeve)

Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

Shënim: Pyetja e bërë është: “Supozoni që keni 100 [njësi parash në monedhë vendase] në llogari kursimi dhe norma e interesit ishte 2% në vit. Duke injoruar çdo tarifë tjetër bankare, sa do të keni në llogarinë tuaj pas 5 viteve nëse do t’i linin paratë të shtoheshin në llogari: më shumë se 102, ekzaktësisht 102, më pak se 102 [njësi parash në monedhë vendase].”

Grafik 17. Niveli i njohurive për inflacionin sipas vendeve
(mesatarja 2011 – 2019 si % e përgjigjeve)

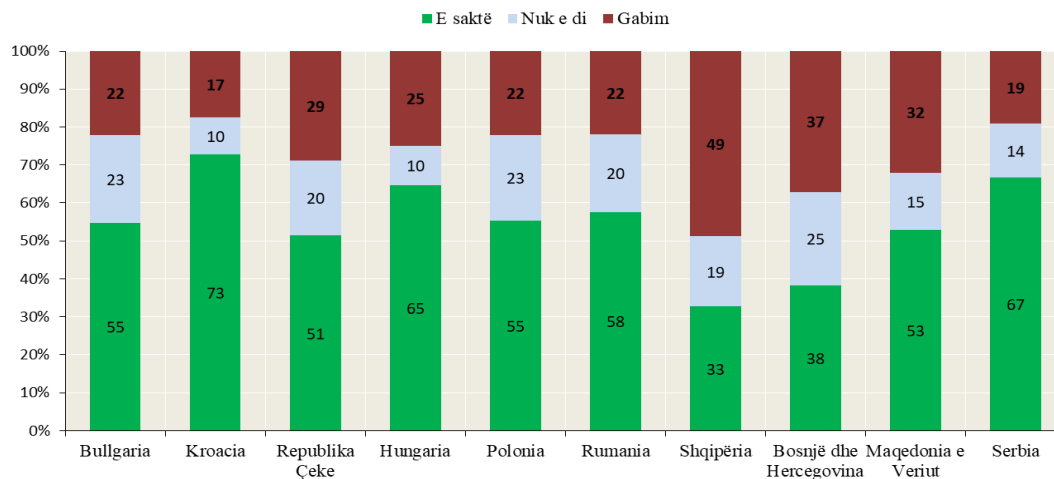

Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

¹² Metoda e përdorur është prezantuar për herë të parë nga Lussardi dhe Mitchell ‘Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing’, 2004.

Shënim: Pyetja e bërë është: “Supozoni që norma e interesit në llogarinë tuaj të kursimit ishte 4% në vit dhe inflacioni 5% në vit. Duke injoruar çdo tarifë tjetër bankare – pas 1 viti, do të mund të blini më shumë, ekzaktësisht njësoj, apo më pak se sot me paratë në këtë llogari?” Nga tabela e rezultateve janë përjashtuar të anketuarit që refuzuan të përgjigjen.

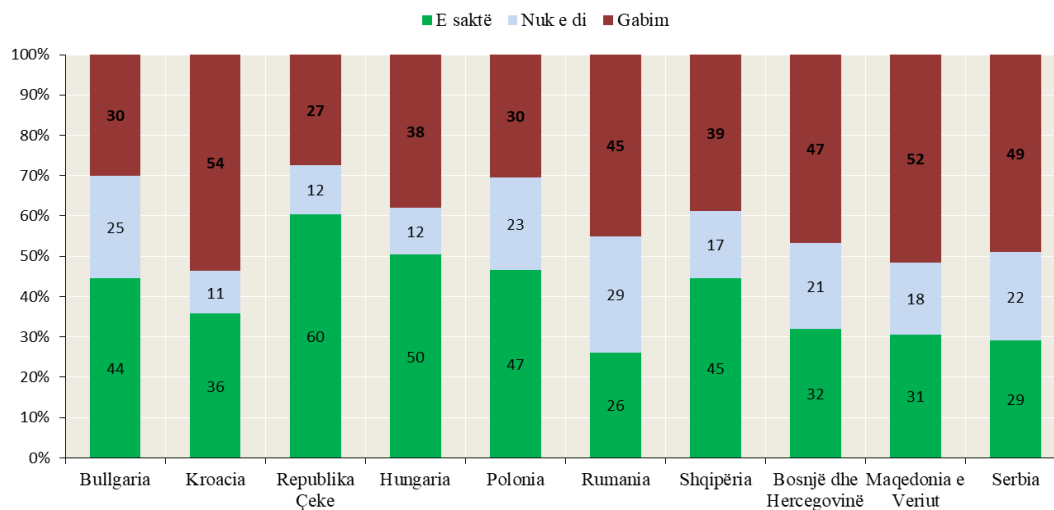
Grafik 18. Niveli i njohurive për kursin e këmbimit sipas vendeve
(mesatarja 2011 – 2019, si % e përgjigjeve)

Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

Shënim: Pyetja e bërë është “Supozoni që keni marrë një kredi në euro. Më pas kursi i këmbimit për monedhën vendase zhvlerësohet kundrejt euros. Si do të ndikojë kjo në shumën e parave në monedhë vendase që do t’ju duhet për të paguar kështin e kredisë? Paga e kështit rritet/qëndron e pandryshuar/ulet. Nga tabela e rezultateve janë përjashtuar të anketuarit që refuzuan të përgjigjen.

Grafik 19. Niveli i njohurive për rrezikun financiar sipas vendeve
(mesatarja 2011 – 2019, si % e përgjigjeve)

Burimi: Vrojtimi për Euron nga OeNB.

Shënim: Pyetja e bërë është “Në rastin kur një investitor shpërndan paratë e tij në aktive të ndryshme, rreziku për të humbur para rritet / ulet / nuk ndryshon?” Nga tabela e rezultateve janë përjashtuar të anketuarit që refuzuan të përgjigjen.